

MULTİMODAL LOGO OLARAK GOOGLE DOODLES TASARIMLARINDA YAZAR VE ŞAİRLERİN BETİMLENMESİ

Açelya Betül GÖNÜLLÜ
Düzce Üniversitesi, Türkiye
acelya.gonullu@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9336-617X>

<i>Atf</i>	Gönüllü, A. B. (2023). Multimodal Logo Olarak Google Doodles Tasarımlarında Yazar ve Şairlerin Betimlenmesi. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 13 (4), 858-877.
------------	---

ÖZ

Çok uluslu bir Amerikan teknoloji şirketi ve dünya genelinde popüler bir internet arama motoru olan Google, 1998 yılında Burning Man Festivali'ni kutlamak üzere logosu üzerinde küçük bir değişiklik yaparak dinamik logo türünü uygulamaya başlamıştır. Multimodal bir yapı içinde kurgulanan bu dinamik logo, *Google Doodles* olarak adlandırılır. Doodles tasarımları her zaman yayınlanmamakta; önemli olaylar, keşifler veya kişileri kutlayan günlerde kullanılmaktadır. Böylece zaman faktörü, kullanıcıda merak ve beklenti duygusu yaratmaktadır. Bu çalışmada, 2009-2018 yılları arasında yayınlanmış olan, toplam sekiz yazar ve şairin doğum günlerini kutlayan doodle tasarımları incelenmiştir. Bu tasarımlarda, yazar ve şairlerin hangi tekniklerle ve nasıl betimlendiğini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışmada veri toplama yöntemi olarak genel tarama modeli kullanılmış, doodle'lar teknik kiplerine göre sınıflandırılmış ve daha sonra göstergebilimsel yöntem ile içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yazar ve şairleri betimleme yöntemi olarak en çok *eserden sahne* ile *iki boyutlu* illüstrasyon tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür. *Eserden sahne* tekniğinin kullanımı, yazar ve şairlerin popüler eserleri üzerinden gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra bu edebi eser betimlemelerinde, portre ve animasyon teknikleri kullanılmış olsa da bu tekniklerin diğerlerine kıyasla daha az tercih edildiği gözlemlenmiştir. Araştırmada yer verilen iki şair doodle tasarımında animasyon tekniğinin kullanılmış olması ise dikkat çekicidir. Bu tekniğin kullanılması sayesinde, şiir sanatının doğasına özgü zaman olgusunun başarılı bir şekilde yansıtılmış olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Dinamik logo, Google Doodles, Göstergebilim, İllüstrasyon, Logo tasarımı, Multimodal, Şair, Yazar.*

REPRESENTATION OF WRITERS AND POETS IN GOOGLE DOODLES DESIGNS AS MULTIMODAL LOGOS

ABSTRACT

Google, a multinational American technology company and a popular internet search engine around the world, started to use the dynamic logo type by making a small change to its logo to celebrate the Burning Man Festival in 1998. This dynamic logo, designed in a multimodal structure, is called Google Doodles. Doodles designs are not always published; they are used on days celebrating important events, discoveries or people. Thus, the time factor creates a sense of curiosity and expectancy in the user. In this study, doodle designs celebrating the birthdays of a total of eight writers and poets published between 2009-2018 were analyzed. The aim is to investigate how and with which techniques the authors and poets are depicted in these designs. In the study, the general survey model was used as the data

collection method, doodles were classified according to their technical modes and then content analysis was conducted with the semiotic method. According to the findings, it was observed that scene from the work and two-dimensional illustration techniques were mostly used as a method of depicting writers and poets. It was concluded that the use of the stage technique from the work was realized through the popular works of writers and poets. In addition, although portrait and animation techniques were used in the descriptions of these literary works, it was observed that these techniques were preferred less than others. It is noteworthy that animation technique was used in two poet doodle designs included in the research. Through the use of this technique, it is thought that the phenomenon of time inherent in the art of poetry is successfully reflected.

Keywords: *Dynamic logo, Google Doodles, Semiotic, Illustration, Logo design, Multimodal, Poet, Author.*

GİRİŞ

Medikal, botanik, moda-tekstil, vb. gibi birçok kullanım alanı olan illüstrasyon sanatı; en çok da editöryal alandaki eserleri süslemek, açıklamak ve canlandırmak üzere kullanılmaktadır. Bu nitelikleri ile basın-yayın sektörünün her zaman ayrılmaz bir tasarım unsuru olmaktadır. Bu anlamda, edebi eserler için bir betimleme aracı olarak kullanılan illüstrasyonun, tersten bir bakışla, bu kez de eser yaratıcısının betimlenmesi amacıyla nasıl kullanıldığı sorusu bu çalışmanın ana problemini oluşturur. Probleme esas olan konu ise yazarların ve şairlerin internet ortamında, bir logo tasarımına dahil bir kompozisyon olarak, Google Doodles tasarımları dahilinde betimlenmesidir. Araştırma; yazarların ve şairlerin hangi illüstratif teknikler ile hangi zamansal ve anlamsal boyutlarda betimlendiğini sorgulamaktadır. Problemin ilüstratif ve zamansal boyutu, görsel iletişim ve grafik tasarım teknikleriyle; anlamsal boyutu ise göstergebilimsel yöntemlerle analiz edilmiştir. İnternet ortamının sağladığı animasyon, slayt, etkileşim, vb. gibi görsel iletişimin sunduğu fırsatlarla birlikte, grafik sanatlar çatısı altındaki illüstrasyon sanatı ve logo tasarımının nasıl bir uyumla kullanıldığını analiz ederek anlamak açısından bu araştırmanın gerekli olduğu düşünülmektedir. Araştırma ortamını oluşturan Google arama motoru logosunun zaman içinde başkalaşım geçirerek Google Doodles'a dönüşüm hikayesi bu anlamda önemli bir aşamayı oluşturmaktadır.

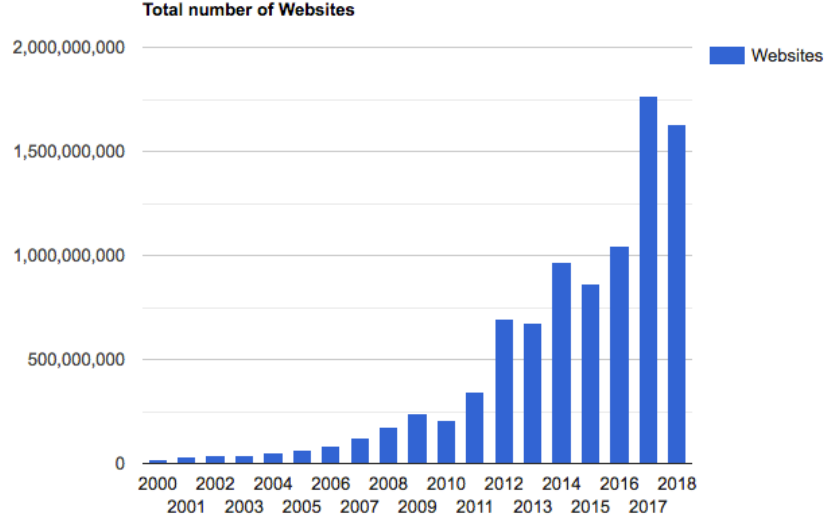
Google Arama Motoru

Google şirketi 1998 yılında Sergey Brin ve Larry Page tarafından kurulmuştur. Google sözcüğü, 10 üzeri 100 anlamındaki *gugol* kelimesinden türetilmiştir (Yörük, 2014). Türetilen *Google* sözcüğündeki çift *o* harfi seçimi, arama motorlarının öncülerinden olan *Yahoo!* firmasının logosundaki çift *o* harfini çağrıştırmaktadır.

Google arama motorunun ortaya çıktığı 90'lı yıllarda "sitelerin, kullanıcıları tarafından gönderildiği ve editör onayı sonrasında onaylandığı" (Yörük, 2014) dikey bir dizinleme sistemi kullanılmaktaydı. Ancak Brin ve Page, farklı bir sistem geliştirmiştir. İlk olarak PageRank algoritması ile akademik atıf analizine benzer bir yöntem kullanılmıştır. Daha sonra 2012 yılında, sorgu sözcüklerinin ne olduğunu anlayan ve bir sonrakinin de ne olduğunu tahmin edebilen Knowledge Graph algoritması geliştirilmiştir. 2005 yılında Google, sadece dilsel değil, görsel aramaları da başlatarak büyük bir ivme kazanmıştır (Yörük, 2014).

2015 yılında RankBrain algoritması ile makine öğrenmesini destekleyerek doğal dili anlamlandırmakta ustalaşan Google, anahtar kelimenin gerçek anlamı, bağlamları ve olası diğer henüz sorulmamış arama kelimelerini listeleyebilen semantik arama motoru özellikleri ile sektörde öne çıkmayı başardı (Dişli, 2020: 251). Google, 2000 yılına kadar 1 milyar URL dizini ile dünyanın en büyük arama motoru konumuna yükseldi (Yörük, 2014). Tablo 1'de yer aldığı üzere *internet live stats* verilerine göre, 2000 yılında web sitesi sayısının 17.087.182 olduğu göz önüne alındığında, bu oranın oldukça yüksek bir orana sahip olduğu söylenebilir (internetlivestats, t.y).

Tablo 1. Web sitelerinin yıllara göre sayısı (internetlivestats.com, t.y).

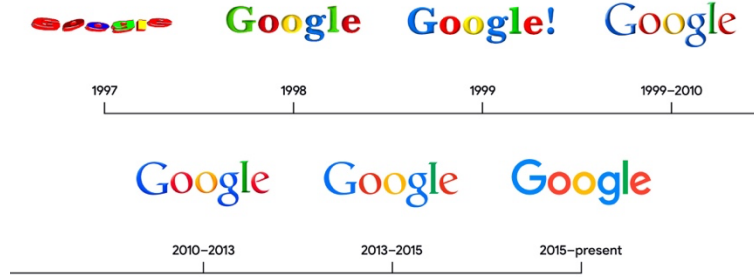
Teknik üstünlük ve kullanıcılara sağladığı arama kolaylıkları ile popülerliği artan Google, 2000’li yıllarda *arama* eyleminin kendisi haline gelir. “15 Haziran 2006’da Oxford İngilizce Sözlüğü’ne ve Temmuz 2006’da Merriam-Webster Collegiate Sözlüğü’ne eklenir” (Aktaran Elali, Keiser and Odag, 2012: 188). Merriam-Webster sözlüğünde *google* kelimesinin bir fiil; fiil kiplerinin ise *googled*, *googling* sözcüklerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca *google*’dan türetilmiş *googleable* sözcüğü bir sıfat olarak yine sözlükte yer almaktadır (Merriam-Webster, t.y). Türkçe’de ise *Google’lamak* sözcüğünün bir fiil olarak zaman zaman konuşma dilinde kullanıldığı görülmektedir (Milliyet, 2012a).

Dilsel terminolojiye dahi girebilen Google’ın başarısı, sadece kullanıcıların teknik açıdan taleplerini yanıtlamadaki ustalığı değil, aynı zamanda görsel tasarımdaki farklı yaklaşımına da bağlıdır. Bu farklı yaklaşım iki aşamalıdır; ilk olarak basitliği ve sadeliği benimseyen bir tasarım anlayışına sahip olmasıdır. Ortaya çıktığı dönemlere göre günümüzde daha yalın bir grafiksel dile yönelen Google, esas vurguyu yine sade bir anlayışla düzenlenen logo üzerinden gerçekleştirmektedir. Farklılığın ikinci aşaması ise Google logosunun durağan/*statik* değil, dinamik bir yapıda Google Doodles [Google karalamaları] olarak adlandırılan yöntem içinde kullanılmasıdır. Bu yöntem, logo üzerinde illüstratif bir anlayışla değişik tasarımlar sergilemektir. Bu tasarımlar her gün değil, kutlama konusuna bağlı olarak zaman zaman yayınlanır. Doodle’ların bu şekilde değişken bir periyotta yayınlanması, kullanıcılarda merak ve beklenti yaratır. Böylece Google, tasarımdaki bu farklı yaklaşımı sonucu yarattığı merak ve beklenti duygusuyla popülerliğini ve kullanıcı sayısını her geçen gün arttırmaktadır.

Statik Logonun Ötesinde: Multimodal Bir Yapı

Logo; marka kimliğini görsel olarak ifade eden bir işaret, bir imzadır. Kavram olarak logo, özünde her zaman bir temsiliyet taşımaktadır (Gönüllü, 2017: 8). Markanın gücü, logonun temsil ettiği değerleri nasıl ve ne kadar başarılı bir ölçüde yansıtabildiği ile ilişkilidir. Bir firmanın kuruluş aşamasında oluşturması gereken görsel kurumsal kimlik çalışmalarındaki ilk ve en önemli basamak logo tasarımıdır. Google firmasının kurucuları Brin ve Page, internet yayını için alan adı aldıkları 1997 yılında, 3 boyutlu görünen bir logo tasarımını kullanmışlardır. 1998 yılında, GIMP tasarım programı kullanılarak Brin tarafından bilinen logonun benzeri olan ilk versiyon yapılmıştır (Rolibo, t.y). Brin ve Page, 1998 yılında profesyonel bir yaklaşım ihtiyacıyla logoyu revize etmek üzere bir tasarımcı arayışına girdiklerinde, kendi üniversitelerinde [Stanford Üniversitesi] öğretim elemanı ve tasarımcı olan Ruth Kedar ile iletişime geçmişlerdir. Böylece Kedar tarafından Catull fontu ile tekrar tasarlanan logo (Paget, t.y.) 31 Mayıs 1999-01 Eylül 2015 arasında kullanılmıştır. Kedar, 2015 yılına dek logoda küçük revizyonlar yapmıştır (Şekil 1). Google’ın 1999 Beta sürümündeki logosuna, rakibi olan Yahoo!’nun kendi logosuna 1995 yılında eklemiş olduğu ünlem işareti ilave edilmiştir. Ancak Google bu versiyonu kısa bir süreliğine kullanmıştır.

Google 2015 yılında, *maps*, *YouTube* gibi diğer şirketlerini tek çatı altında toplamak amacıyla Alphabet şirketini kurmuştur (Reuters, 2015). Bu tarihten sonra, bu üst kuruluşun logosuna benzer şekilde sans-serif bir font tercihi ile Google logosunda tekrar değişiklik yapılarak, günümüzde [2023] hala kullanılmakta olan logo son haline kavuşmuştur (Kastrenakes, 2015). Bu son versiyon, sadece sans-serif yazı karakteri ile Alphabet şirketini çağrıştırmamaktadır, aynı zamanda alfabeyi öğretmek üzere kullanılan yazı karakterlerine biçimsel benzerliğiyle de bu şirkete aitlik göstergesi olarak atıfta bulunmaktadır.

Şekil 1. Google logosunun değişim süreci.

Kaynak: <https://twitter.com/GoogleUK/status/1442514054086635527/photo/1> (2021, Sep 27).

Logo üzerinde yapılan bu son değişiklik, teknik gerekliliklerden dolayı da tercih edilmiştir. Başka bir ifadeyle, tasarlanan bu logo daha sade ve okunaklıdır. Logo aynı zamanda küçük ekranlarda ölçeklendirilmesi dolayısıyla daha pratik hale gelmiştir. Bunun yanı sıra, ilk logonun 14.000 bayt, yeni logonun ise 305 bayt büyüklüğünde olması, düşük bant genişliğindeki internet bağlantılarında daha hızlı görüntülenmesini sağlamıştır (Kastrenakes, 2015).

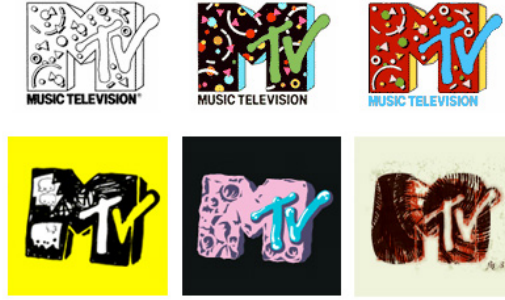
Google'un ilk logosundan, günümüzde (2023) kullandığı logo tasarımına dek tüm logolarının statik logo sınıfında olduğu görülmektedir. *Statik* [durağan] logo; her türlü mecrada genel yapısı değişmeden, sadece görsel/görüntü modu içinde varlığını sürdüren logoları tanımlar. Sadece bu modda olan statik logoların haricinde *multimodal* [çoklu kip¹] yapıda *dinamik* logo tasarımları da mevcuttur. Multimodal; ses, görüntü, hareket gibi birden çok *mod*'un bir arada kullanılmasıdır. Multimodalite kavramı bir teori olarak Kress ve Van Leeuwen'in çalışmalarına dayanır (Belova, 2021: 15). Kress ve Van Leeuwen'e göre multimodal, "göstergebilimsel bir ürün veya olayın tasarımında birkaç semiyotik kipi kullanımı ve bu kiplerin özel bir şekilde birleştirilmesi olarak tanımlanır" (Aktaran Xerri, 2012: 507). Bu kavram, öğrenme teorilerine de yakındır. Mayer *Multimedya Öğrenme Teorisi'ne* göre öğrenmenin, sözel ve görsel olarak iki kanal üzerinden gerçekleştiğini ifade eder (Ergüven, 2012: 11). Bu düşünceye paralel olarak, *Öğrenme Piramidi*'ni geliştiren Amerikalı eğitimci Edgar Dale'e göre "öğrendiklerimizin yüzde 83'ünü görme, yüzde 11'ini işitme, yüzde 3,5'ini koklama, yüzde 1,5'ini dokunma, yüzde 1'ini tatma yoluyla ediniriz" (Ergüven, 2022). Nihayetinde, öğrenme eyleminin de multimodal bir yapısı olduğu söylenebilir.

Multimodal tasarımlar görsel ve işitsel daha fazla duyunun kullanılmasını sağlayarak etkileşimi teşvik etmektedir. Tasarımın multimodal olarak projelendirilmesi, esnek ve yaratıcı bir anlayışı benimsemeyi gerektirmektedir. Bu yapıda tasarlanan logolara ise *dinamik* logo adı verilmektedir. Dinamik logo, statik logonun aksine birden çok farklı görünüme sahip olabilmekte, biçim ve renk değerleri değişebilmektedir. Dijital mecrada yer alıyorsa animasyon ve ses de logoya eklenebilmektedir. Dinamik logolar; "değişken logolar [mutable logos], esnek logolar [flexible logos], ardışık logolar [logo series] veya logo ailesi [logo families]" gibi adlarla da tanımlanmaktadır (Uzuntaş ve Yazar, 2017: 104).

¹ Mod sözcüğünü Türkçe olarak en iyi *kip* sözcüğünün karşıladığı düşünülmüştür (y.n). *Kip*; değişebilen, geçici nitelik anlamındadır (TDK).

Logonun bu multimodal yapısı kurum kimliğinin durağan değil sürekli bir değişim içinde olduğunu vurgulamaktadır. Kadim bilgilerden ve Antik Yunan düşüncesinden gelen zamanın tekrarlanamaz olma niteliği, Bauman'ın kimliğin sıvılaşması-*liquid identity* ve Hall'un akışkan kimlik-*fluid identity* ifadesi günümüzde bir anlamda, multimodal yapıdaki dinamik logoda vücut bulmaktadır (Elali, Keiser and Odag, 2012: 185).

Multimodal yapıdaki dinamik logonun ilk örneklerden biri, 1981 yılında kurulan Music Television-MTV logosudur (Şekil 1). Dinamik logo düşüncesi, MTV kanalı kurucu şirketi The Movie Channel'in prodüksiyon ekibinde çalışan Fred Seibert'in, Manhattan Design tasarım şirketinin sunduğu üç farklı logo arasında kararsız kalması ile başlamıştır (Myers, 2011). Seibert bu kararsızlık anında bir anlamda, esnek bir kimlik oluşturulurken kimliğin nasıl, neden değiştiği ve değişimin gerekip gerekmediği sorularını kendine sormuştur (Hewitt, 2008). Nihayetinde yanıtların müspet olması ile bu dinamik logo kararı, MTV kanalının genç, dinamik, asi, özgür imajını destekleyen başarılı bir kurumsal/görsel kimlik yaratmıştır (Şekil 2).

Şekil 2. Music Television-MTV logosu.

Kaynak: <https://www.underconsideration.com/speakup/archives/004431.html> (t.y).

MTV logosu gibi dinamik logolardaki duyusal biçimlerin, antropomorfik [insan biçimci] bir yaklaşım içinde olduğu söylenebilir. Antropomorfizm ya da insan biçimcilik, insani niteliklerin başka varlıklara atfedilmesidir (TDK). Nitekim her kurum kendine has insanî nitelikler taşımaktadır. MTV logo örneğinde olduğu gibi gençlik ve asilik gibi insana özgü sıfatlar ve niteliklerin logoda vücut bulması "marka antropomorfizmini göstermektedir" (Aktaran Elali, Keiser and Odag, 2012: 199). Elali, Keiser ve Odag 2012 tarihli makalelerinde, *marka antropomorfizmi* teriminden yola çıkarak Google Doodles tasarımlarını *logomorfik* olarak nitelmişlerdir (2012: 199). Böylece, felsefe alanında kullanılan *logomorphism* teriminin eş seslisi olarak, tasarım literatürüne aynı sözcüğün yeni bir anlam içeren halini önermişlerdir. Felsefe alanında kullanılan Logomorfizm (logomorphism) terimi ise Barfield'in ifadesiyle; "mantık-sonrası düşünceleri mantık-öncesi bir çağa geri yansıtmak" olarak açıklanmaktadır (Margtheim, 2010).

Google Doodles Tasarımları

Google, ilk olarak 1996'da BackRub adlı bir araştırma projesi olarak ortaya çıkar. Stanford Üniversitesi öğrencileri Larry Page ve Sergey Brin tarafından, Facebook şirketinin hikayesine benzer şekilde bir garajda doğan bu proje, 1998 yılında bir şirkete dönüşür (Arabacıoğlu ve Arabacıoğlu, 2011: 42). Şirket, 2003 yılında Mountain View bölgesinde Silicon Graphics'in (SGI) binalar kompleksini, kendi yönetim merkezleri olarak kullanmaya başlar. "Googleplex" adını verdikleri bu kompleks mekânda, rahatlık ve özgürlüğün de ciddi olabileceğini benimseyen bir anlayışla; genç, dinamik, özgür, yaratıcı ve sıradışı olduklarını, iç mekân ve her türlü ofis tasarım elemanları (Şekil 3) ile yansıtırlar (Arabacıoğlu ve Arabacıoğlu, 2011: 43). Çalışma ofisleri kadar, çalışma modeline de aynı vurguyu daha 1998 yılında yapmaya başlayan Google, kurumsal ve görsel kimliklerinin göstergesi olan logolarını da bu anlayışa göre tasarlamaya başlar. Google Doodles [Google karalamaları] tasarımlarının bir anlamda, bu esnek çalışma anlayışının görsele dönüşen versiyonudur denilebilir.

Şekil 3. Google Tel Aviv ofisi.

Kaynak: https://www.mimarizm.com/haberler/gundem/eglenceli-google-ofislerinin-tartismali-basarisi_124963 (t.y).

Doodle'lar henüz tam anlamıyla bir doodle'a dönüşmeden önce kendiliğinden bir fikir olarak doğar. Bu fikir; 1998 yılında Burning Man Festivali'ni kutlamak üzere statik logonun ikinci *o* harfinin arkasına, festivalin ahşap ikonunu temsilen bir illüstrasyon yerleştirilmesi ile başlar. Şirket çalışanları, festivale katılmak üzere şirket dışında olduklarını söylemenin eğlenceli bir yolu olarak bu spontane tasarımı uygular (Google 1, t.y). Böylece ilk doodle tasarımı ortaya çıkmış olur (Şekil 4). Google Doodles, multimodal bir yapıda dinamik logo türüne dâhildir. İlk doodle tasarımlarında, harfler genellikle sabit tutularak illüstrasyonun, renklerin veya desenlerin bu harflere entegre edilmesi yöntemi uygulanır.

Şekil 4. Soldan sağa; ilk doodle Burning Man 30 Ağustos 1998, Sam Amca araması 1999, Şükran Günü kutlaması 1999, Almanya'nın yeniden birleşmesinin kutlanması 2002.

Kaynak: google.com/doodles#archive (t.y).

Doodles, genellikle önemli günleri, yerleri, olayları, keşifleri ve kişileri kutlamak üzere yapılan tasarımlardır. Bu tasarımlar üzerine *tk*'lanarak, hiperlink ile tarama sonuç ekranına bağlantılandırılır. Bu nedenle tasarımların kullanıcıda merak uyandırıcı nitelikte olması ve konu üzerine kısa bir süre de olsa arama yapmayı sağlaması amaçlanmaktadır.

Doodle tasarımları, *Google Doodler* olarak adlandırılan, grafik tasarımcı, animatör, illüstratör ve yazılımcılardan oluşan bir ekip tarafından yapılmaktadır (Day, 2014). Ancak ekip dışından olan tasarımcılarla da çalışıldığı görülmektedir. Google firması doodle tasarımlarını internet arşivinde saklamaktadır. Bu arşivde, neredeyse her doodle için bilgi metni, dünyanın hangi bölgesinde yayınlandığı, kimin tarafından tasarlandığı hakkında bilgiler mevcuttur. Ancak tasarım ekibi tarafından yapılan doodle'ların küçük bir kısmında tasarımcı adı bulunmamaktadır.

Metodoloji

Bu araştırmanın, görsel bir hatırlama, anımsama ve betimleme tekniğini, yazar ve şairler bazında nasıl etkili bir biçimde gerçekleştirilebileceğini göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu betimleme tekniği, oldukça sıradan olabilecek bir arama motoru logosu üzerinden gerçekleştirilmesi açısından, neredeyse eşsiz konumda bir yöntemdir. Bir logoyu hem logo niteliğini koruyarak hem de tümüyle logonun doğasından çıkarıp başka bir anlamsal boyuta nasıl dönüştüğünü analiz etmek bu çalışmanın amacını oluşturur.

Çalışma evreni, şair ve yazarların doğum günü kutlaması amacıyla oluşturulan doodle tasarımlarıdır. Örnekleme ve veri toplama tarih, sanatçı (yazar-şair) ve teknik kip olmak üzere üç ölçüte göre belirlenmiştir. Çalışmanın sınırlılıkları iki düzeydedir. Birincisi, yazar ve şairlerin nispeten eserleri bilinen sanatçılardan seçmek zorunluluğudur. İkincisi ise doodle tasarımlarından farklı teknik kiplere sahip olanlarını bulabilmektir. Bu sınırlılıklar ile Google Doodles arşivinde tarama yapılmış ve 2009-2018 yılları arasındaki sekiz tane doodle tasarımı örneklem olarak seçilmiştir. Bu sanatçılar: Gogol-2009, Jules Verne-2011, La Fontaine-2011, Tolstoy-2014, Laura Ingalls Wilder-2015, Karin Boye-2015, Minna Canth-2017 ve Orhan Veli-2018'dir.

Örnekleme dahil edilen bu tasarımlar, ilk olarak yazılı anlatı, eserden sahne, portre, 2 boyutlu illüstrasyon, 3 boyutlu tasarım, animasyon ve etkileşimli tasarım olmak üzere yedi adet teknik kipe göre sınıflandırılmıştır (Tablo.2). Daha sonra Barthes'in göstergebilimsel yöntemi ile *gösterge*, *düz anlam* ve *yan anlam* olarak içerik analizi yapılmıştır. "Kendisi de bir dizge olan yan anlam, gösterenler, gösterilenler ve bunları birbirine bağlayan bir oluş (anamlama) kapsar" (Barthes, 2012: 85). Yan anlam, Barthes'in ifadesi ile *düşünyapısal bir öğedir*. Göstergebilimsel araştırma, olguyu tek bir açıdan betimleyen belirginlik ilkesini savunsa da "gerçeklik düzlemi çoğu kez karma tözler sunar" (Barthes, 2012: 89). Özellikle müzik, moda, sinema gibi sanatların bu karma töze sahip olmasıyla yapısal ve zamansal bir yorum getirmek gereklidir (Barthes, 2012). Bu bağlamda, analizdeki teknik kiplerin, Barthes'in belirginlik ilkesine koşut bir anlam taşıdığı söylenebilir.

Bulgular

Araştırmada doodle tasarımları ilk olarak, Tablo 2.'de yer aldığı şekilde, tasarım yöntemi [teknik kip] üzerinden analiz edilmiştir. Sekiz sanatçının yedisinde *eserden sahne* en çok kullanılan kip olmuştur. Aynı şekilde yine yedisinde 2 boyutlu illüstrasyon kullanılmıştır. Ardından sırasıyla *portre* (4), *animasyon* (3), *yazılı anlatı* (1), *3 boyutlu tasarım* (1) ve *etkileşimli tasarım* (1) kiplerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2. Google Doodles teknik kip tablosu (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Google Doodles	Teknik Kipler						
	Yazılı anlatı	Eserden sahne	Portre	2B	3B	Animasyon	Etkileşimli
1.04.2009 Gogol'un 200. yıldönümü		x		x			
8.02.2011 Jules Verne'in 183. doğum günü		x		x		x	x
8.07.2011 Jean de la Fontaine'in 390. doğum günü	x	x		x			
9.09.2014 Leo Tolstoy'un 186. doğum günü		x		x			
7.02.2015 Laura Ingalls Wilder'ın 148. doğum günü		x	x		x		
26.10.2015 Karin Boye'in 115. doğum günü		x	x	x		x	
19.03.2017			x	x			

Minna Canth'ın 173. doğum günü							
13.04.2018 Orhan Veli Kanık'ın 104. doğum günü		x	x	x		x	
TOPLAM	1	7	4	7	1	3	1

Doodles tasarımlarında saptanan bu teknik kiplerin, hangi anlamsal amaçla, nasıl bir görsel tasarım yoluyla yansıtıldığı ise göstergebilimsel analiz yoluyla elde edilmiştir. Bu analiz, tarih kronolojisine göre aşağıda sıralanarak detaylı olarak açıklanmaktadır.

Şekil 5. Gogol'un 200. yıldönümü.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/200th-anniversary-of-gogol> (t.y).

Tablo 3. Gogol'un 200. yıldönümü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 1 Nisan 2009		
Teknik Kip: Eserden sahne, 2B illüstrasyon.		
Tasarımcı: Belirtilmemiş		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Yazı	Gogol yazısı. Silik görünen bir <i>e</i> harfi. <i>O</i> harfi üzerinde iki çizgi. Gogol sözcüğünü vurgulamak için fazlalık durumda kalan <i>e</i> harfinin opaklık değeri düşüktür.	Rus yazar Gogol. Google logosunda <i>o</i> harfi <i>g</i> harfi üzerinden aşırılmasını temsilen iki çizgi; harf üzerinden atlama hareketini temsil eder.
Burun illüstrasyonu	Burun	Gogol'un en ünlü eserlerinden biri olan <i>Burun</i> adlı öyküsünü temsil eder. Burun illüstrasyonu, Gogol'un sade ancak olağan dışının olağanmış gibi anlatıldığı gerçekçi dilini vurgular biçimde sade bir eskiz şeklinde, stilize olarak çizilmiştir.

Rus yazar Nikolay Vasilyeviç Gogol (d.1809-ö.1952) Rus edebiyatında önde gelen yazarlardandır. Öyle ki Dostoyevski *hepimiz Gogol'un Palto'sundan çıktık* diyerek Gogol'un yazınsal büyüklüğünü vurgulamıştır. Gogol yaşadığı dönemin sosyal gerçeklerini kimi zaman gerçek dışı olayların metaforu ile hicivli bir biçimde anlatmaktadır. Doodle tasarımında kullanılan 1836 tarihli *Burun* öyküsü de Gogol'un hicivli eserlerinden biridir. Bir memurun burnunu kaybetmesi ile başlayan öykü, olağandışı görünse de oldukça sıradan bir durum olarak anlatılmaktadır. Bu sıradanlığın bir göstergesi olarak doodle tasarımındaki burun illüstrasyonu da bilinçli bir biçimde, alelade ve kendiliğinden bir eskiz olarak çizilmiştir.

Doodle tasarımındaki logo tipografisinde ise biçimsel değişkenlik kullanılmadan mevcut statik biçim ve renk korunmuştur (Şekil 5). Orijinal renk ve biçimini koruyan bu logo, Google'ın erken dönem

doodle'larına bir örnek gibi görünse de 2009 yılından önce yapılan tasarımların bazılarında, son dönemlerdeki özgür biçim-renk değişimlerinin kullanıldığı da görülmektedir. Dolayısıyla, tipografik değişimin tercih edilmemesinin nedeni, Google ve Gogol sözcük benzerliğindeki illüzyonu gerçekleştirmek olduğu düşünülebilir. Bu illüzyon; kullanıcının logoda burun illüstrasyonundan başka bir değişiklik görmediği anda, yazıdaki harf değişikliğini sonradan fark etmesi şeklinde gerçekleşir. Bu tasarımın, tipografisi ve illüstrasyonu ile bir bütün olarak sıradanlığı ve sadeliği gösterge olarak kullanması, tam da Gogol'un yazınsal anlatım diline uygun bir seçim olmaktadır.

Şekil 6. Jules Verne'in 183. doğum günü. Etkileşimli animasyon.
Kaynak: <https://www.google.com/doodles/jules-vernes-183rd-birthday> (t.y).

Tablo 4. Jules Verne'in 183. doğum günü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 8 Şubat 2011		
Teknik Kip: Eserden sahne, 2B illüstrasyon, animasyon, etkileşimli		
Tasarımcı: Jennifer Hom		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Yuvarlak pencereler	Denizaltı penceresi biçimi.	Google logosundaki harfler denizaltı penceresi biçimindedir. Jules Verne'in, <i>Denizler Altında Yirmi Bin Fersah</i> adlı ünlü romanını temsil eden denizaltı sahnesini gösterir.
Kadran	Denizaltının derinlik, basınç gibi göstergelerini gösteren kadranlar.	Dümen hareket ettikçe kadran ibreleri de hareket etmektedir. Böylece izleyiciye/okuyucuya, denizaltının içinde olduğu hissi verilmek istenmiştir.
Yukarı-aşağı-sağ-sol yönleri ve asılan kol	Hareketli kol, dümen	Denizaltını hareket ettirmeye yarayan dümen. Dört yöne doğru hareket edebilmek, durumun içine çeken bir macera duygusu yaratmaktadır.

Fransız yazar Jules Verne (d.1828-ö.1905), *Denizler Altında Yirmi Bin Fersah* adlı eserini temsil eden bir sahne ile kutlanmaktadır (Şekil 6). Kullanıcı-etkileşimli bir animasyon olan bu tasarımda, soldaki kol; yukarı-aşağı-sağ-sol yönlerdeki oklara tıklanarak hareket ettirilir. Böylece pencereden görülen deniz manzarasının değişmesi ile denizaltı animasyonu oluşur. Bu animasyonla birlikte, solda bulunan ikinci sıradaki kadranın ibresi de hareket eder. Tasarımın etkileşimli olması, Verne'in yarattığı evrene kullanıcıyı dahil etmekle birlikte, söz konusu kitabın macera ve keşif vaat eden bir metne sahip olduğunun göstergesidir. Bilim kurgu nitelikli eserler veren yazar Verne'i tanıyan kullanıcılar için

kitabın hangi romana ait olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır. Dahası, tasarımın etkili ve eğlenceli bir anlatıya sahip olduğu söylenebilir.

Şekil 7. Jean de la Fontaine'in 390. doğum günü.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/jean-de-la-fontaines-390th-birthday> (t.y).

Tablo 5. Jean de la Fontaine'in 390. doğum günü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 8 Temmuz 2011		
Teknik Kip: Yazılı anlatı, eserden sahne, 2B illüstrasyon.		
Tasarımcı: Sophia Foster-Dimino		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
G harfi	G harfi önde, O ve G harfleri arka planda ve E harfi ön planda ve yarısı toprağa gömülmüş.	Google logosunun harfleri, ağırlıkları olan üç boyutlu birer canlı varlık olarak, yazarın fabllarındaki kişileştirilmiş hayvan figürleri gibi illüstratif bir şekilde gösterilmektedir.
Ağaç gövdesi	Ağaç gövdesi	Google logosunun L harfini biçimsel olarak temsil eder.
Tavşan	Kıyafetli koşan tavşan	Yazarın <i>Tavşan ile Kaplumbağa</i> masalındaki tavşan, endişe ile koşmakta.
Kaplumbağa	Gülümseyerek yürüyen şapkalı kaplumbağa	Yazarın <i>Tavşan ile Kaplumbağa</i> masalındaki kaplumbağa, yarışı bitirmekten memnun görünmekte.
Kurdele içinde yazı	Rien ne sert de courir, il faut partir à point.	<i>Tavşan ile Kaplumbağa</i> masalından Fransızca bir alıntı: <i>Koşmanın bir anlamı yok, zamanında başlamalısın.</i>

Bu doodle tasarımında, Fransız yazar Jean de la Fontaine'in (d.1621-ö.1695) *Tavşan ile Kaplumbağa* masalındaki, kaplumbağanın zaferi ile sonuçlanan sahne gösterilir (Şekil 7). Tasarımın, 19. yüzyılda ilk baskısı yapılan *Alice Harikalar Diyarında* kitabının ünlü İngiliz illüstratörü John Tenniel'in tarzını anımsatan bir teknikle çizilmesi, eski dönemlere ait nostaljik bir kitap illüstrasyonu çağrışımıyla bir gösterge olarak kullanılmıştır. Nostalji, masalların çocukluğa ait olduğunu gösteren bir gösterge niteliğindedir. Bir masal yazarı olmasından dolayı La Fontaine, en çok tanınan yazarlardandır. Kıyafetli bir biçimde tavşan ve kaplumbağa figürünün koşar halde çizilmesi ile kullanıcıların önce masalı, ardından yazarı anımsamaları amaçlanmıştır.

Şekil 8. Leo Tolstoy'un 186. doğum günü.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/leo-tolstoys-186th-birthday> (t.y).

Tablo 6. Leo Tolstoy'un 186. doğum günü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 9 Eylül 2014		
Teknik Kip: Eserden sahne, 2B illüstrasyon.		
Tasarımcı: Roman Muradov		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Yazı	Google yazısı	Google logosu
Elinde kırmızı bir mektup zarfı tutmakta olan kırmızı bir dörtgen içindeki kadın figürü.	Şık ve güzel bir kadın figürü profilden görünmekte, bir tren vagonu girişinde ayakta durmakta.	Yazarın Anna Karenina adlı romanındaki Anna karakteri. Elindeki kırmızı mektup zarfı ve arkasındaki kırmızı renk, tutkuyu ve aşkı temsil etmektedir.
Şapka ve pelerin giymiş bir erkek figürü.	Üniformalı bir erkek figürü profilden görünmekte ve ayakta durmakta	Anna Karenina romanındaki Vronski karakteri.
Sokak lambaları	Gece karanlığında yanan sokak lambaları	Vronski karakteri üzerine düşen sokak lambası ışığı onu aydınlatırken aynı zamanda idealize edilen aşkın parlaklığının ve geçiciliğinin göstergesi olur.
İnsan silüetleri	Gece karanlığında insan kalabalığı	Tren garındaki insan kalabalığının silüet şeklinde belirsizleşerek gece karanlığı ile bütünleşmesi, Anna ve Vronski'nin birbirlerinden başka kimsenin kendileri için önemli olmadığını vurgulamaktadır.
Kar taneleri	Kar yağışı	Kar yağışı, kar küresi bibloları gibi daha çok masalsı bir duygunun göstergesidir. Burada aşkın masalsı, romantik yönünü göstermektedir.

Rus yazar Lev Nikolayeviç Tolstoy (d.1828-ö.1910) Rus yazınında Gogol kadar ünlü olan bir diğer Rus yazardır. Anna Karenina adlı ünlü romanındaki bir sahne ile Tolstoy'un 186. doğum günü

kutlanmaktadır (Şekil 8). Anne Karenina romanında, evli aristokrat bir kadının yasak aşkı ekseninde Rus toplumunun sosyal bir eleştirisi işlenmektedir.

Tolstoy için hazırlanan bu doodle tasarımının yer aldığı arşivde, animasyon içeren slayt versiyonuna ait bir bağlantı adresi de bulunmaktadır. Bu slayt versiyonunda, Tolstoy'un masada mum ışığında yazarken gösterildiği bir açılış karesinin ardından *Savaş ve Barış*, *Anna Karenina* ve *İvan İlyiç'in Ölümü* adlı romanlarından ikişer sahneye slayt olarak geçiş yapılmaktadır. Son slayt ise ak sakallı yaşlı Tolstoy'un kaba kumaştan beyaz gömlek giymiş, sık ve uzun ağaç gövdeleri arasındaki görünümüyle bitmektedir (Şekil 9).

Şekil 9. Leo Tolstoy'un 186. doğum günü için arşiv açıklama metninde yer alan etkileşimli slayt versiyonundan kareler.

Kaynak: <https://www.google.com/logos/2014/tolstoy/tolstoy14.html> (t.y).

Bu slayt versiyonunda yer alan tüm romanların, Tolstoy'un en ünlü romanları olmasına karşılık, esas doodle tasarımında Anna Karenina'nın seçilmiş olması tesadüf değildir. 1878 yılında roman olarak basılan Anna Karenina, ilk olarak 1911 yılı olmak üzere, 1935, 1947, 1967, 1997 ve 2012 yılında filme çekilmiştir (Akyıldız, 2021: 1154). Sinema versiyonu haricinde romanın "3 tiyatro oyunu, 3 radyo oyunu, 5 televizyon dizisi, 3 bale, 2 müzikal oyunu, 10 opera" (Milliyet, 2012b) ve bir çizgi roman (NTV, 2023) uyarlaması yapılmıştır. Bu nedenle doodle tasarımda, metin görselliği olarak en fazla bilinen Anna Karenina romanı seçilmiştir. Tren garında karşılıklı duran güzel sık bir kadın ile üniformalı bir erkekte oluşan bu kompozisyon, Anna Karenina romanını ya da çizgi romanını okumuş, sinema filmini, dizisini, müzikalini, tiyatrosunu, operasını ve yahut balesini izlemiş olanlar için yazarın adını hatırlamak için yeterli bir gösterge ve bariz bir ikonik sahne seçimidir.

Şekil 10. Laura Ingalls Wilder'in 148. doğum günü.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/laura-ingalls-wilders-148th-birthday> (t.y.)

Tablo 7. Laura Ingalls Wilder'in 148. doğum günü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 7 Şubat 2015		
Teknik Kip: Eserden sahne, portre, 3B.		
Tasarımcı: Jack Wang, Holman Wang		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Gökyüzünde bulutlar	Bulutlardan oluşan G, g ve e harfleri	Google logosu. İki o harfi, iki çocuk figürünün başı ile temsil edilmekte.
İki kız çocuğu figürü	İki köylü kız çocuğu figürü	Wilder'in <i>Küçük Ev</i> adlı çocuk kitabı serisindeki mutlu Laura ve ablası Mary karakteri.
Kulübe ve araba	Tahta kulübe ve at bağlanan üstü tenteli tahta araba	Laura ve Mary'nin yaşadığı küçük ev ve at arabaları [covered wagon].

Amerikalı yazar Laura Ingalls Wilder'in (d.1867-ö.1957) daha sonra televizyon dizisi olarak da uyarlanan *Küçük Ev* adlı çocuk kitabı serisinden bir sahne ile doğum günü kutlanmaktadır (Şekil 10). Öğretmenlik, dergi yazarlığı ve editörlük yapan Wilder, kızının ısrarı ile *Küçük Ev* adlı kitap dizisinde kendi çocukluğunu yazmaya başlamıştır. İlk *Küçük Ev* kitabı 1932 yılında yayınlanır. Amerika'da *covered wagon* olarak adlandırılan üstü tenteli atlı arabaları ile Wilder ailesi sık sık seyahat etmekteydi (Britannica, Laura Ingalls Wilder, 2023). Doodle tasarımındaki bu vagon araba, kütükten ev, ablası ile birlikte mutlu hallerini gösteren bu kare, Wilder'in kendi yaşantısındaki ve kitabındaki sahneden bir alıntıdır. Bu nedenle, bu doodle hem *eserden sahne* hem de *portre* teknik kipini karşılamaktadır.

Şekil 11. Sahne arkası fotoğrafları. Keçeden yapılmış Laura ve Mary figürleri.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/laura-ingalls-wilders-148th-birthday> (t.y.)

Küçük Ev romanını betimleyen doodle, gerçek figürlerin fotoğraflanması ile oluşturulmuştur. Bulutlar dışındaki tüm sahne keçe malzeme ile yapılmıştır. Keçe iğneleme-*needle felting* tekniği ile figürler ve sararmış tarla görünümü yapılmış, arka fon mavi bir karton ile desteklenmiş ve son olarak bulutlar dijital ortamda görüntüye eklenmiştir. Bu teknikteki malzemenin doğallığı ile Wilder'in öyküsündeki tabiat içindeki yaşam ve karakterlerin naifliği, birbirleri ile anlamsal olarak örtüşmektedir (Şekil.11).

Şekil 12. Karin Boye'un 115. doğum günü. 3 sahnelik döngüsel/loop animasyon.
Kaynak: <https://www.google.com/doodles/karin-boyes-115th-birthday> (t.y).

Tablo 8. Karin Boye'un 115. doğum günü hakkında gösterebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 26 Ekim 2015		
Teknik Kip: Eserden sahne, portre, 2B illüstrasyon, animasyon.		
Tasarımcı: Olivia When		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Kadın figürü	Kitap okuyan kadın figürü.	Şair Karin Boye'ü temsil eden kadın figürü.
Saksıda bitkiler	Saksıda farklı biçimlerde bitkiler.	Saksıdaki bitkiler Google logosunu oluşturmaktadır.
Yağmur ve ağaç dalları	Yağmur yağmakta ve ağaç dalları rüzgârda sallanmakta.	<i>Güçtür elbet damlaların düşüşü./ Korkudan titreyerek asıldıkları yerde/ ne kadar sarılsalar da dallara/ kurtuluş yoktur, düşerler ağırlıklarıyla toprağa.</i> Mısraının temsili.
Ağaç dalında yaprak	Ağaç dalında tomurcuk yaprak açar.	<i>Elbet acı duyar tomurcuklar açarken/ Acı duyar büyürken/ ve direnirken.</i> Mısraının temsili.
Ağaç dalları üstünde kar	Yağan kar ağaç dallarında birikmiş.	<i>Yaprakların içindeydi tomurcuklar bütün kış/ Nedir yeni olan, doğurtan ve fişkirtan her şeyi? Çev. Özkan Mert (Tüleylioğlu, 2013).</i> Mısraının temsili.

İsveçli şair ve yazar Karin Maria Boye şair, romancı ve kısa öykü yazarıdır (Şekil 12). Modern İsveç şiirinin öncülerindendir (Britannica. Karin Boye, 2023). Boye; ülkemizde şiirlerinden çok, dilimize de tercüme edilen *Kallocaïn* adlı distopik bilim kurgu romanıyla tanınır. *Bıçakçı*'nın kitabın önsözünde ifade ettiği gibi *Kallocaïn*; *Kara Dörtleme* olarak adlandırılan distopik bilimkurgu klasiklerinden “*Biz ve Cesur Yeni Dünya*’dan sonra, 1984 ve *Fahrenheit 451*’den önce” 1940 yılında yayınlanmıştır (Boye, 2020:9).

Bu doodle tasarımında Boye’un portresi, *Elbet Acı Duyar Tomurcuklar* adlı şiirinden üç sahne ile birlikte animasyon tekniğinde canlandırılmıştır. Animasyonun ilk sahnesinde yağmur yağar, ardından bir yaprak açar, son olarak da kar yağar. Animasyon tekrarlı şekilde başa dönerek döngüye devam eder. Bu teknik döngü [loop], aynı zamanda anlamsal olarak da yaşamın döngüsünün göstergesidir.

Boye, kendi şiirinin içinde bir figür olarak yer alır. Pencere önündeki masasında oturmakta ve sanki söz konusu şiirini okumaktadır. Şiirini okurken, zihnindeki mısraların imgeleri de penceredeki manzarada gerçekliğe kavuşmaktadır.

Şekil 13. Minna Canth'in 173. doğum günü.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/minna-canths-173rd-birthday> (t.y).

Tablo 9. Minna Canth'in 173. doğum günü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 19 Mart 2017		
Teknik Kip: Portre, 2B illüstrasyon.		
Tasarımcı: Belirtilmemiş		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Kurdeleden G, L, E harfleri	Google harfleri	Google logosu, Canth'in manifaturacı olarak çalışmasının simgesi olarak kurdelelerden oluşturulmuştur.
Kadın figürü	Vesikalık fotoğraf	Minna Canth.
Kalem	Kalem	Canth'in yazar olmasının simgesi.
Makas	Makas	Canth'in manifaturacı olarak çalışmasının simgesi.
Açık kitap	Açık kitap	Canth'in yazar olmasının simgesi.
Yeşil kâğıt	Üzerinde kupa resmi olan yeşil kâğıt	Canth'in birçok ödül kazandığının simgesi.
Pembe kâğıt	Üzerinde elbise kalıbı çizimi olan pembe kâğıt	Canth'in manifaturacı olarak çalışmasının simgesi.

Kitap üzerindeki kraft renkli kâğıt	Üzerinde sembol olan kraft renkli kâğıt	Canth'in kadın hakları ve eşitlik üzerine eserler vermesinin simgesi.
Mavi kâğıt	Üzerinde bina çizimi olan mavi kâğıt	Canth'in devlet işleri, sosyal meseleler ile olan ilişkisini gösteren simge.

Ülkemizde pek tanınmayan Canth, Finlandiya'da çok önemli aktivist bir figürdür (Şekil 13). Finli yazar Minna Canth (d.1844-ö.1897) işçi sınıfı bir aileden gelmesine rağmen iyi bir eğitim alır. 1863 yılında Finlandiya'da kadınların yüksek eğitim alabildikleri ilk üniversite olan Jyväskylä Teacher Seminary'ye kabul edilir. Tekstilci olan ailesinin manifaturacı dükkanını işletir. 1865 yılında doğa bilimleri öğretmeni ve gazete editörü olan Johan Ferdinand Canth ile evlenir.

Canth kariyerine, eşinin editör olarak çalıştığı Keski-Suomi gazetesinde editörlük ve yazarlık ile başlar (wikipedia, t.y). Kadın hakları, eşitlik gibi sosyal konular üzerine yazar (Google 2, t.y). Minna Canth'in gazete yazıları birtakım düşmanlıklara yol açınca, eşi ile birlikte 1876'da gazeteden ayrılmak zorunda kalır (wikipedia, t.y). Yedinci çocuğunun doğumundan önce, 1879 yılında eşini kaybeden Canth, zorluklara rağmen kariyerine devam eder (wikipedia, t.y). Gazete yazarlığının yanında kurgu eserler de yazan Canth'in oyunları ve öyküleri en önemli Fin eserleri arasına girmiştir (Google 2, t.y). Bunun yanı sıra Canth, güçlü kalemi sayesinde, Finli kadınların 1906'da ilk kez oy kullanma hakkı kazanmasının Avrupa'da önünü açmış olan bir yazardır. Her yıl Helsinki Kitap Fuarı'nda Minna Canth adına ödül verilmektedir (wikipedia, t.y).

Bu doodle tasarımında Canth'i anlatan dokuz gösterge kullanılmıştır. Tüm göstergeler, yazarın çalışma yaşantısının bir özeti niteliğindeki simgelerden oluşmaktadır.

Şekil 14. Orhan Veli Kanık'ın 104. doğum günü. Döngüsel/loop animasyon. Rüzgârda ceketi kabarıyor, defteri içindeki kağıtlar salınır. Uzakta martılar havalanır.

Kaynak: <https://www.google.com/doodles/orhan-veli-kanks-104th-birthday> (t.y).

Tablo 10. Orhan Veli Kanık'ın 104. doğum günü hakkında göstergebilimsel analiz (yazar tarafından hazırlanmış tablo).

Yayın tarihi: 13 Nisan 2018		
Teknik Kip: Portre, eserden sahne, 2B illüstrasyon, animasyon.		
Tasarımcı: Cynthia Yuan Cheng		
Gösterge	Düz Anlam	Yan Anlam
Yazı	Google yazısı	Gökyüzünde Google logosu. El yazısı tipografisi seçimi, bu manzaranın, şairin elinden çıktığını vurgularcasına gökyüzünde bir imza biçimindedir.

Evler, kule, su	Manzara	İstanbul'da Haliç, Galata kulesi, Karaköy manzarası.
Erkek figürü	Ayakta gözleri kapalı adam	Şairin kendisi Orhan Veli Kanık. İstanbul'u Dinliyorum şiirindeki, <i>İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı</i> mısraı, kendisini de temsil eden erkek figür ile canlandırılmaktadır.
Uçan kuşlar (solda)	Uçan martılar	<i>Kuşlar geçiyor, derken/ Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık</i> mısraının temsili.
Ceket	Rüzgârda salınan ceket	<i>Güzelim bahar rüzgarında ter kokuları</i> mısraının temsili.
Çiçek	Gül	<i>Bir yosma geçiyor kaldırımdan/ Küfürler, şarkılar, türküler, laf atmalar./Bir şey düşünüyor elinden yere/Bir gül olmalı</i> mısraının temsili.

Bu tasarımda, Türk edebiyatında Garip akımı ile nitelenen şiirleri ile tanınan Orhan Veli'nin (d.1914-ö.1950) 104. doğum günü kutlanmaktadır (Şekil 14). Veli'nin doğum tarihi 13 Nisan olarak bilinse de son araştırmalara göre kayıtlarda, Hicrî takvime göre yazılmış olan doğum tarihinin milâdî takvime dönüştürülmesi ile 14.4.1914 olduğu saptanmıştır (Gönüllü, 2015: 40).

Doodle tasarımında, Orhan Veli'nin en çok bilinen ve görselleştirmeye uygun olan *İstanbul'u Dinliyorum* adlı şiiri seçilmiştir. Bu görselin İstanbul manzarası olduğu; martılar, Galata kulesi ve Haliç üzerindeki köprüden anlaşılmaktadır. Bu manzara içinde havayı koklarcasına gözlerini kapatmış erkek figürü, şiiri ve İstanbul şehrinin manzarasını bilen kullanıcılar için ikonik bir gösterge durumundadır. Figürün elindeki defter ve istiflenmiş kağıtlar, bu figürün hem şiirdeki özne hem de şairin kendisi olduğunu anlatmaktadır.

Doodle tasarımında döngüsel animasyon kullanılmıştır. Figürün omzuna attığı ceketini rüzgârda kabarrır, defteri içindeki kağıtlar salınır ve sol tarafta, uzaktaki martılar havalanır. Bu animasyon döngüsel olarak devam etmesine rağmen zaman faktörü döngüsel değil, doğrusal olarak algılanır. Sanki şair, değişmez bir manzara karşısında, hafifçe esen rüzgâra karşı sonsuz bir zaman diliminde öylece durmakta ve kuşlar ara ara havalanmaktadır. Bu zamansal etki, şairin şiirinde hissettirdiği sonsuz İstanbul sevgisi ve özleminin göstergesidir.

SONUÇ

Google arama motoru, 90'larda kuruluşundan bu yana popülerliğini sürdürmekte olan bir şirkettir. Google şirketinin başarısı, sadece yazılım alanındaki teknik üstünlüğüne bağlı değil, aynı zamanda marka kimliğini görsel tasarımla yansıtmadaki farklılığıyla da ilişkilidir. Bu farklı yaklaşımını, daha önce hiçbir arama motorunun yapmadığı şekilde kendi logosu üzerinde farklı modlardaki tasarımlarla gerçekleştirir. Bu tasarımlar *Google Doodles* olarak adlandırılır. Doodle'lar, statik olan Google logosunun dinamik bir logo olarak multimodal bir yapı içinde kullanılmasıdır. Ancak doodle tasarımları her zaman kullanılmamaktadır. Google, statik logodan vazgeçmeden, sadece önemli günlerde, kutlama amaçlı doodle tasarımlarını yayınlamaktadır. Böylece değişkenliği, beklenmedik bir süreklilik içinde avantaja çevirmektedir. Çalışmada incelenmek üzere, 2009-2018 tarihleri arasında yayınlanan toplam sekiz yazar ve şairin doğum günü kutlaması seçilmiştir. Bu sanatçılar şunlardır: Gogol-2009, Jules Verne-2011, La Fontaine-2011, Tolstoy-2014, Laura Ingalls Wilder-2015, Karin Boye-2015, Minna Canth-2017, Orhan Veli-2018. Sanatçılar ilk olarak yazılı anlatı, eserden sahne, portre, 2 boyutlu

illüstrasyon, 3 boyutlu, animasyon ve etkileşimli olmak üzere yedi teknik kipe göre sınıflandırılmıştır. Doodle tasarımlarının yedi tanesinde eserden sahne ve 2B illüstrasyon, dört tanesinde portre, üç tanesinde animasyon, bir tanesinde yazılı anlatım, bir tanesinde 3B ve yine bir tanesinde de etkileşimli teknik kip kullanılmıştır.

Eserden sahneler, yazar ve şairlerin en popüler eserleri arasından seçilmiştir. Çünkü yüksek metin görselliğine bağlı olarak sanatçıyı betimlemek, kullanıcıların yazarın kim olduğunu tahmin etmelerini kolaylaştırmaktadır. Eserden sahne kullanılmayan tek yazar Finli aktivist yazar Minna Canth olmuştur. Bunun nedeni, ülkesi Finlandiya’da çok ünlü ve önemli bir sanatçı olmasına rağmen eserlerinin yaygın olarak bilinmemesidir. Eserden sahne tekniğini kullanabilmek için seçilen sahnenin ikonik ya da yüksek çağrışımlı bir gösterge olması gerektiğinden, Canth bu teknikte betimlenememiştir. Ancak Canth’ın yaşam öyküsünü anlatan birçok simge, gösterge olarak kolaylıkla tasarımda yer bulmuştur. Dolayısıyla Canth’ın yazdıklarından çok yaptıkları doodle tasarımında simgeleşmiştir. Yazar Laura Ingalls Wilder ile birlikte iki şair için de başka tekniklerin yanısıra portre tekniği kullanılmıştır. Ancak portre kullanımı, yazar Canth’taki vesikalık fotoğraf kullanımdan farklı bir portre yaklaşımıdır. Wilder’in tasarımda kendi eserinden bir sahne yer almaktadır ve bu eserin de kendi yaşam öyküsünün bir anlatısı olmasından dolayı, betimlenen keçe figür Wilder’in portresini temsil etmektedir. Şairlerdeki portre tekniği ise şairlerin, kendi şiirlerinin sahnesinde başrol oyuncusu olmalarından dolayı, doodle tasarımcısının tercihi olarak kullanılmıştır. Şiir sanatının doğası gereği, şairlerin kendi duygu dünyalarını aktardıkları düşünülürse, kendilerinin bizzat şiirlerinin sahnesinde yer almaları uygun bir gösterge olmuştur.

Şair kutlamalarında animasyon kullanılması ise yine şiirin doğası ile açıklanabilir. Animasyon zaman değişkeni ile ilişkilidir. Roman ve öykü gibi düzyazılarda zaman, ardışık sekanslara bölünebilen genellikle doğrusal bir yapıdadır. Şiirde ise bu sekanslar hem ardışık hem tek kare anlatım tekniği içerebilmesinden dolayı, zaman hem doğrusal hem de karmaşık bir dizilimde akmaktadır. Çünkü şiirde her mısra anlık bir değişime açıktır. Bu nedenle şiirde zaman, düzyazıya göre genellikle daha akışkan ve değişken bir yapıdadır. Karin Boye’un *Elbet Acı Duyar Tomurcuklar* adlı şiirinde, mevsimlerin geçişi bir metafor olarak kullanılmıştır. Mevsimlerin başlı başına bir yaşam döngüsünün göstergesi olması nedeniyle bu şiirde zaman hem doğrusal hem de döngüsel akmaktadır. Böylece şiir konusundaki bu sürekliliği ve döngüyü vurgulamak için döngüsel/loop animasyon kullanmak anlamsal bağlamda yerinde bir seçim olmuştur. Orhan Veli’nin *İstanbul’u Dinliyorum* adlı şiirinde de aynı şekilde döngüsel animasyon kullanılmış olsa da zaman doğrusal algılanır. Tasarımdaki doğrusal zaman algısı, İstanbul’da bir sabah başlayan ve mütemadiyen akan sonsuz bir zaman gibidir. Burada zaman, ardışık sekanslar olarak bölünebilen bir yapıdadır. Bu tasarımda kullanılan animasyon, Boye’da olduğu gibi konunun tümünü kapsayan nitelikte değildir. Veli’nin şiirinde betimlenmek üzere belli mısralar seçilmiş; kuşların uzaklardan havalanışı ve esen rüzgârın şairin ceketini kabartıp, elindeki defter sayfalarını hareketlendirmesinin animasyonu yapılmıştır. Veli’nin şiirinden seçilen mısralarındaki zaman, bir *an* olarak hapsedilmiş bir süreklilik taşımaktadır. Burada döngüsel animasyon kullanılarak şairin duygusu sürekli ve sonsuz bir anlamsal göstergeyi vurgulamaktadır.

Nihayetinde, doodle tasarımlarında sanatçıları betimlemek üzere en çok popüler *eserlerinden sahne* tekniğinin seçilmesi; yazar ve şairlerin, romanları, öyküleri, şiirleri ile kendilerini var ettiklerini bir kez daha göstermektedir. Yazar ve şairleri tanımanın/hatırlamanın en doğal ve kestirme yolunun, onların isimlerini zikretmek değil, eserlerini anımsatmak olduğu bu çalışma ile doğrulanmaktadır. Bu anımsatma yöntemi ise metinsel görselliktir. Öğrenmenin sözel ve görsel iki kanaldan gerçekleştiği ve bu kanallardan yüzdesel olarak en genişinin görme olduğu düşünülürse, Doodle tasarımlarında edebi metinlerin [sözel kanal] illüstrasyon ve animasyon [görsel kanal] ile anlatılmasının ne denli etkili olduğu anlaşılacaktır. Nitekim analiz sonucunda, Doodle tasarımları için metinsel görseller için gösterge seçiminde, ikonik sahnelerin anlamsal yapıya uygun illüstrasyon teknikleriyle ve başarılı bir grafiksel dil ile kullanıldığı görülmektedir. Bu başarılı tasarım diliyle birlikte Google logosunun, illüstrasyon içinde bağlamına en uygun ve uyumlu bir şekilde başkalaşım geçirerek multimodal yapıda kullanılması ise sıradışı bir yöntem olmuştur. Böylelikle Google firması bu sıradışı yaklaşımı ile rakiplerinden bir adım önde gitmekle birlikte, multimodal bir yapıda logo kullanımının amacına ulaştığı düşünülmektedir.

Bu amaç, Google firmasının ifade ettiği gibi; *kullanıcılarda kısa bir süre de olsa kutlama konusu hakkında merak uyandırmak ve hiperlink'e tık'layarak kutlama dizin sayfasının ziyaret edilmesini sağlamak*'tır. Nitekim Google'ın, görsel dili etkili bir biçimde kullanarak, bir arama motoru olarak kullanıcılarla kurduğu iletişim boyutunu bir üst seviyeye çıkardığı bu araştırma ile ortaya koyulmaktadır. Dijital ortamda görsel tasarım teknikleri ile iletişimin geliştirilmesinin mümkün olduğu ve bu iletişimde *uygun tasarım dilinin* kullanmasının ne denli etkili olduğu, bu araştırma sonucunda anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Akyıldız, S. G. (2021). *Anna Karenina'nın Brown ve Wright Uyarlamaları: 1930'lar ve 2010'larda aşkın ve ilişkinin temsili*. Selçuk İletişim Dergisi. 14 (3), 1151-1182.

Arabacıoğlu, P. ve Arabacıoğlu B. C. (2011). *Çağdaş Ofis Anlayışı ve 'Google'ın 'Googleplex' Örneği*. ABMYO Dergisi, 22, 39-48.

Barthes, R. (2012). *Göstergebilimsel Serüven*. (M. Rifat ve S. Rifat, çev.) Yapı Kredi Yayınları.

Belova, A. D. (2021). *Google doodles as multimodal storytelling*. Cognition, communication, discourse, 23, 13-29.

Boye, K. (2020). *Kalokain-21. Yüzyıldan Bir Hikaye*. (S. D. Karali, çev.). (H. Bıçakçı, önsöz.). İthaki Yayınları.

Britannica. *Karin Boye* (20.04.2023). <https://www.britannica.com/biography/Karin-Boye>

Britannica. *Laura Ingalls Wilder* (08.05.2023). <https://www.britannica.com/biography/Laura-Ingalls-Wilder>

Day, E. (12.04.2014) The Guardian-online gazete. Meet the people behind the Google Doodles <https://www.theguardian.com/technology/2014/apr/12/meet-people-behind-google-doodles-logo>

Dişli, M. (2020). *Doğal Dilde Yapılan Türkçe Sorgularda Google Arama Motoru'nun Performans Değerlendirmesi*. Bilgi Dünyası Dergisi. 21 (2), 247-267.

Elali, L. A., Keiser, D. I. & Odag, O. (2012). "Logomorphism and Liquid Logos: An Analysis of Google Doodle" p.p.183-206. Gisela Gonçalves (Org.). *The Dialogue Imperative Trends and challenges in strategic and organisational communication*. Livros LabCom.

Ergüven, A. (2012). *Ardışık Logotayplar ve Görsel Algı*. Sanatta Yeterlik Tezi. Marmara Üniversitesi.

Google 1 (t.y). *Google Doodles-hakkında*. <https://www.google.com/doodles/about?hl=tr>

Google 2 (t.y). *Minna Canth'in 173. Doğum Günü*. <https://www.google.com/doodles/minna-canth-173rd-birthday>

Gönüllü, A. B. (2015) *Orhan Veli Şiirlerinin İllüstrasyon Sanatı İle Yorumlanması*. Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi.

Gönüllü, A. B. (2017, 21-23 Eylül). *Türk Kültüründe Ejderha Figürü veFakülte Amblemi Olarak Uygulanması. 1.Uluslararası İpekyolu Akademik Çalışmalar Sempozyumu*, 01-11.

Hewitt, J. (2008). *Flexible Consistency, Consistent Flexibility*. Speak Up-An Archived Division of Underconsideration. <https://www.underconsideration.com/speakup/archives/004431.html>

Internet Live Stats (t.y). *Total Number of Websites*. <https://www.internetlivestats.com/total-number-of-websites/>

Kastrenakes, J. (1 Sep 2015). The Verge. *Google Has A New Logo*.
<https://www.theverge.com/2015/9/1/9239769/new-google-logo-announced>

Margtheim, S. (2010) "Truth and Imagination in Poetic Diction: Owen Barfield and C.S. Lewis's Great War," *Inklings Forever: Published Colloquium Proceedings 1997-2016: Vol. 7, Article 36*.
https://pillars.taylor.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1196&context=inklings_forever

Merriam-Webster (t.y). *Google, googled, googling*. <https://www.merriam-webster.com>

Milliyet Gazetesi (2012a, 10 Aralık). *Diğer Dillerde "Google'lamak"*.
<https://www.milliyet.com.tr/teknoloji/diger-dillerde-googlelamak-1639828>

Milliyet Gazetesi (2012b, 30 Aralık). *30'uncu Anna Karenina*. <https://www.milliyet.com.tr/pazar/30-uncu-anna-karenina-1648865>

Myers, M. (2011) Cazkolik. *Müzik Dünyasının En Ünlü ve Güçlü Görsellerinden MTV Logosunun Hikayesini Biliyor Musunuz?* <https://cazkolik.com/icerik/muzik-dunyasinin-en-unlu-ve-guclu-gorsellerinden-mtv-logosunun-hikayesini-biliyor-musunuz>

NTV (2023, 31 Ocak). *Anna Karenina Çizgi Roman Oldu*. <http://arsiv.ntv.com.tr/news/60484.asp>

Paget, I. (t.y.) LogoGeek. *Designing the Google Logo-An interview with Ruth Kedar*. Episode 42.
<https://logogeek.uk/podcast/ruth-kedar/>

Reuters. (2015). *Bye bye Google, hello Alphabet*. The Express Tribune – Today's Paper.
<https://tribune.com.pk/story/966346/bye-bye-google-hello-alphabet/>

Rolibo (t.y). *Google logosunun dünden bugüne değişimi*. <https://www.rolibo.com/blog/google-logosunun-dunden-bugune-degisimi/>

TDK (t.y). *Antropomorfizm*. <https://sozluk.gov.tr/>

TDK (t.y). *Mod*. <https://sozluk.gov.tr/>

Tüleylioğlu, O. (2013, 03 Nisan). *Elbet Acı Duyar Tomurcuklar*. Milliyet Sanat.
<http://www.milliyetsanat.com/yazar-detay/orhan-tuleylioglu/elbet-aci-duyar-tomurcuklar/1743>

Uzuntaş, H. & Yazar, T. (2017). *Dijital çağdaki yeni eğilimler bağlamında yapılan amblem/logo tasarım trendleri*. *Journal Of Interdisciplinary And Intercultural Art*. 2 (2), 99-112.

Yörük, D. (2014, 12 Kasım) Netvent. *Geçmişten Günümüze Google'ın Gelişimi*.
<https://netvent.com/gecmisten-gunumuze-googlein-gelisimi/#>

Wikipedia (t.y). *Minna Canth*. https://en.wikipedia.org/wiki/Minna_Canth

Xerri, D. (2012). *Poetry Teaching and Multimodality: Theory into Practice*. *Creative Education* 2012. 3 (4), 507-512.